

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра фізичної географії та картографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Довід факультету геології, географії,

рекреації та туризму

ТЕОЛОГІЯ, СВЯТОПРАВО,
РЕКРЕАЦІЯ ТА ТУРИЗМУ

Віліна ПЕРЕСАДЬКО

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛАНДШАФТОЗНАВСТВО

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u> (шифр, назва спеціальності)
галузь знань	<u>10. Природничі науки, 01 Освіта / Педагогіка</u> (шифр, назва спеціалізації)
спеціальність	<u>106. Географія, 014.07 Середня освіта (Географія)</u>
освітні програми	<u>Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток, Картографія, геоінформатика і кадастр, Географія рекреації та туризму, Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота</u>
спеціалізація	-
вид дисципліни	обов'язкова
факультет	геології, географії, рекреації і туризму

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

26 серпня 2024 року, протокол № 8

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Жемеров О.О., к. геогр. н., професор кафедри фізичної географії та картографії
Сінна О.І., к. геогр. н., доцент кафедри фізичної географії та картографії
Сержантова Ю. Ю., старший викладач кафедри фізичної географії та картографії

Програму схвалено на засіданні кафедри фізичної географії та картографії

Протокол від 26 серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

Анатолій БАЙНАЗАРОВ

Програму погоджено з гарантами освітньо-професійних програм:

Гарант ОПП «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»

(підпис)

Катерина КРАВЧЕНКО

(прізвище та ініціали)

Гарант ОПП «Картографія, геоінформатика і кадастр»

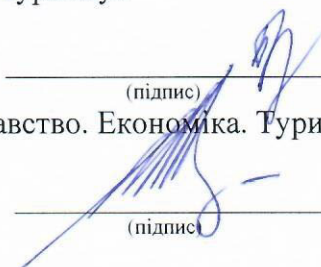

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Наталія ПОПОВИЧ

Гарант ОПП «Географія рекреації та туризму»

(підпис)

Юлія ПРАСУЛ

(прізвище та ініціали)

Гарант ОПП «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота»

(підпис)

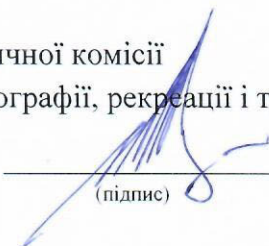
Олександр ЖЕМЕРОВ

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол від 26 серпня 2024 року № 7

Голова науково-методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

(підпис)

Олександр ЖЕМЕРОВ

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Ландшафтознавство» складена відповідно до освітньо-професійних програм «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток», «Картографія, геоінформатика і кадастр», «Географія рекреації та туризму» підготовки бакалавра спеціальності 106 Географія; освітньо-професійної програми «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота» підготовки бакалавра спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія).

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування знань про ландшафти, їх структуру, морфологію, функціонування, класифікацію та ін.; інтегрування набутих студентами знань основ геології, геоморфології, кліматології, гідрології, ґрунтознавства, біогеографії при вивченні природно-територіальних комплексів як конкретних локальних або регіональних сполучень компонентів природи Землі.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є викладення фундаментальних теоретичних основ про природно-територіальні комплекси (ландшафти) планети, висвітлення найважливіших прикладних аспектів ландшафтознавства і основ ландшафтного картографування.

1.3. Кількість кредитів -- 4 (на з/в – 4)

1.4. Загальна кількість годин – 120 (на з/в 120)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
<u>Обов'язкова</u>	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	4-й
Семестр	
4-й	7-8-й
Лекції	
36 год.	12 год.
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
60 год.	104 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Сформовані компетентності для ОПП «Картографія, геоінформатика і кадастр»:

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства. СК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах

СК 5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер на різних просторово-часових масштабах. СК

7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації. СК 10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси.

СК 12. Здатність до системного географічного мислення. СК 15. Картографічна компетентність: уміння давати комплексну географічну оцінку території за результатами аналізу карт, здатність відображати географічні об'єкти і процеси за допомогою картографічних творів

Сформовані компетентності для ОПП «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»:

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

СК02. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

СК03. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах.

СК05. Здатність аналізувати склад і будову геосфер на різних просторово-часових масштабах; вивчати суспільно-територіальні системи різних ієрархічних рівнів.

СК07. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.

СК08. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати; аналізувати особливості регіонального соціально-економічного розвитку.

СК13. Здатність проводити дослідження регіонального розвитку та різних аспектів територіальної організації суспільства.

Сформовані компетентності для ОПП «Географія рекреації та туризму»:

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК14. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; вдосконалювати власне навчання і виконання, включно з розробленням навчальних і дослідницьких навичок, орієнтуватися у світовому й національному географічному науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності.

СК02. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

СК03. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах.

СК05. Здатність аналізувати склад і будову геосфер, природні, суспільні, зокрема туристсько-рекреаційні об'єкти та процеси на різних просторово-часових масштабах.

СК07. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.

СК10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у

географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси.

Сформовані компетентності для ОПП «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота»:

ПК1. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.

ПК2. Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).

ПК3. Здатність застосовувати базові знання природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності, системне географічне мислення при вивченні Землі (світу), геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів.

ПК4. Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах.

Згідно до вимог освітніх програм здобувачі повинні досягти таких результатів навчання:

ОПП «Картографія, геоінформатика і кадастр»

ПР 01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПР 03. Пояснювати особливості організації географічного простору

ПР 07. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових.

ПР 09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер на різних просторово-часових масштабах.

ПР 14. Застосовувати методи і прийоми аналізу генезису, еволюції і тенденцій розвитку об'єктів та явищ навколишнього середовища.

ПР 16. Визначати зміни характеристик природного середовища під впливом господарської діяльності.

ОПП «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»

ПР01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПР03. Пояснювати особливості організації географічного простору

ПР07. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових

ПР09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер на різних просторово-часових масштабах; вивчати суспільно-територіальні системи різних ієрархічних рівнів, досліджувати особливості регіонального соціально-економічного розвитку.

ОПП «Географія рекреації та туризму»

ПР01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПР03. Пояснювати особливості організації географічного простору, оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності, застосовувати базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії на рівні, що дозволяє пояснювати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси.

ПР07. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових.

ПР09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер, рекреаційнотуристичних утворень і процесів на різних просторово-часових масштабах.

ПР12. Розуміти чинники диференціації природи, принципи ландшафтної організації географічної оболонки.

ОПП «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота»

РН 14. Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, природничих, суспільних і точних наук в обсязі, необхідному для засвоєння географічних дисциплін, предмет дослідження географії, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної науки і географічних відкриттів.

РН 15. Пояснює просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях.

РН 16. Описує основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних систем, окремих їхніх компонентів, класифікує зв'язки й залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них.

РН 17. Пояснює зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки й детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства.

РН 19. Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії.

РН 20. Уміє характеризувати природні ландшафти і регіони, пояснювати їхні особливості та взаємозв'язки, сформовані географічним положенням й іншими географічними чинниками (зокрема під час навчальних польових практик).

РН 29. Знає основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їх компонентів, виявляє зв'язки і залежності між компонентами, причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них, аналізує просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях; виявляє зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. ЛАНДШАФТОЗНАВСТВО – НАУКА ПРО ПРИРОДНІ КОМПЛЕКСИ ЛОКАЛЬНОГО РІВНЯ. ЛОКАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОБОЛОНКИ

Тема 1. Ландшафтознавство як наука. Історія розвитку ландшафтознавства

Вступ. Об'єкт та предмет ландшафтознавства. Компоненти географічної оболонки. Поняття про природно–територіальні комплекси (ПТК). Співвідношення понять ПТК, геосистема, екосистема. Властивості ПТК. Структурованість, ієрархічність, цілісність, емерджентність, динамічність, еволюційність. Предмет ландшафтознавства як науки.

Головні етапи розвитку ландшафтознавства. Уявлення про зв'язки компонентів в античній науці. Компонентні дослідження у XVII–XIX ст. Оформлення ландшафтознавства як науки XIX–XX ст. Внесок українських учених у розвиток ландшафтознавства. Сучасний етап розвитку ландшафтознавства.

Тема 2. Зональність та чинники її формування й розвитку Регіональна диференціація географічної оболонки. Зональні чинники

диференціації географічної оболонки. Розподіл сонячної енергії згідно з формою і рухом Землі навколо Сонця. Повітряні маси, циркуляційні зони. Закон зональності. Коефіцієнт зволоження та його розподіл по широтах. Радіаційний індекс сухості. Фізико-географічні процеси в межах ландшафтних зон.

Тема 3. Азональні чинники диференціації географічної оболонки

Внутрішня енергія Землі. Материка, океани, гірські системи. Циркуляція у системі океан – материк. Перерозподіл вологи на материках і їх секторність. Закон секторності. Індекс континентальності. Взаємодія зональності і секторності.

Тема 4. Диференціація географічної оболонки

Висотна диференціація гір та рівнин. Висотні пояси і системи висотної поясності. Літологічні чинники диференціації.

Локальна диференціація географічної оболонки та її природні чинники. Антропогенні чинники диференціації. ПТК і геосистеми локального рівня. Співвідношення регіональної і локальної диференціації географічної оболонки.

Тема 5. Поняття про ландшафт

Ландшафт. Морфологічна структура ландшафту. Місцевості, урочища, фації, їх визначення і класифікація. Структурні особливості. Морфологія різних ландшафтів. Гірські ландшафти. Стрії, гірські місцевості та сектори як морфологічні частини гірського ландшафту. Латеральні і радіальні межі геосистем. Характер меж геосистем різного рівня. Верхні і нижні межі ландшафту, місцевості, урочищ, фацій.

Розділ 2. ЛАНДШАФТ ТА ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ. СУСПІЛЬСТВО І ЛАНДШАФТИ

Тема 6. Геомаси і геогоризнти

Структура і функціонування ландшафту (ПТК). Просторова і часова структура ландшафту. Поняття про геомаси, геогоризнти. Класифікація геомас. Принципи класифікації геогоризнтів. Складність вертикальної структури ландшафту (ПТК).

Тема 7. Функціонування ландшафту

Типи функціональної структури ландшафту. Добова динаміка ландшафту (ПТК). Річна динаміка ПТК. Чинники річної динаміки. Зміни геогоризнтів по сезонах у різних типах фацій. Поняття інерції фізико-географічних процесів і компонентів. Поняття станів геосистем. Поняття про стекси. Послідовність стексів.

Тема 8. Розвиток і вік ландшафтів (ПТК)

Поняття розвитку природно-територіальних комплексів. Чинники розвитку. Саморозвиток (еволюція). Зовнішні чинники розвитку ландшафтів. Поняття про вік ландшафту. Критерії віку ландшафту. Характерний час компонентів.

Класифікація і типологія ПТК. Принципи класифікації ПТК. Класифікаційні ознаки ПТК різних рівнів. Класи, підкласи, типи, підтипи, види ландшафтів

Тема 9. Фізико-географічне районування

Сутність фізико-географічного районування. Розділення і об'єднання в

районуванні. Однорядний і дворядний підходи до класифікації фізико-географічних районів. Зональні і азонанальні ряди. Районування «зверху» і «знизу». Фізико-географічне районування України.

Тема 10. Суспільство і ландшафти. Антропогенні ландшафти

Ландшафт як ресурс життєзабезпечення. Ландшафти як джерело духовності. Ландшафти й етноси. Вплив ландшафтів на етнографічні особливості (на прикладі ландшафтів України).

Поняття про антропогенні ландшафти. Класифікації антропогенних ландшафтів. Поняття про культурні ландшафти («сплановані» ландшафти, ландшафти традиційного природокористування, змінені ландшафти). Міські ландшафти, промислові ландшафти, сільськогосподарські ландшафти, лісогосподарські ландшафти, водогосподарські ландшафти, гірничодобувні ландшафти, рекреаційні ландшафти тощо.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. ЛАНДШАФТОЗНАВСТВО – НАУКА ПРО ПРИРОДНІ КОМПЛЕКСИ ЛОКАЛЬНОГО РІВНЯ. ЛОКАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОБОЛОНКИ												
Тема 1	8	2		-		6	12	1				11
Тема 2	12	4	2	-		6	12	1				11
Тема 3	12	4	2	-		6	12	1				11
Тема 4	16	4	6	-		6	12	1	1			10
Тема 5	10	4		-		6	11	2				9
Разом за розділом 1	58	18	10	-		30	59	6	1			52
Розділ 2. ЛАНДШАФТ ТА ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ. СУСПІЛЬСТВО І ЛАНДШАФТИ												
Тема 6	12	4	2	-		6	12	1	1			11
Тема 7	22	4	12	-		6	12	1	1			11
Тема 8	10	4		-		6	12	1				11
Тема 9	10	4		-		6	12	1	1			10
Тема 10	8	2		-		6	12	2				9
Разом за розділом 2	62	18	14	-		30	60	6	3			52
Усього годин	120	36	24	-		60	120	12	4			104

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Визначення типів ландшафту за допомогою індексу сухості Будико та радіаційного балансу території	2	-
2	Визначення типів ландшафтних секторів за допомогою індексу континентальності клімату	2	-
3	Укладання таблиці ґрунтів ландшафтів Сів. Дінця	2	-
4	Укладання карти контурів урочищ ландшафтів Сів. Дінця	4	1
5	Укладання легенди карти четвертинних відкладів і літологічного складу верхнього шару рівнин ландшафтів Сів. Дінця	2	1
6	Укладання таблиці до карти едатоїв ландшафтів Сів. Дінця	2	-
7	Укладання карт гігратопів і трофотопів ландшафтів Сів. Дінця	4	1
8	Укладання карти едатоїв ландшафтів Сів. Дінця	2	-
9	Укладання таблиці фітоценозів ландшафтів Сів. Дінця	4	1
	Разом:	24	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Теми для самостійного вивчення і конспектування	Кількість годин	
		денне	заоч
1	Поняття про геосистему. Властивості геосистем	2	8
2	Компонентні географічні дослідження у XVII-XIX ст..	2	10
3	Прояви зональності на різних материках Землі і в Світовому океані	4	10
4	Прояви секторності на різних материках Землі і в Світовому океані	4	10
5	Прояви висотної поясності у різних гірських системах світу	6	12
6	Морфологічна структура різних ландшафтів	6	12
7	Просторова і часова структура ландшафту	6	12
8	Добова і річна динаміка ландшафту, поняття про інваріант ландшафту	6	12
9	Поняття про вік ландшафту. Приклади найдавніших і відносно молодих ландшафтів світу	6	12
10	Сутність фізико-географічного районування	6	12
11	Ландшафт як ресурс життєдіяльності людини	6	12
12	Поняття про культурні ландшафти як окрему категорію антропогенних ландшафтів	6	12
	Разом	60	134

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальними планами.

7. Методи навчання

Передбачені лекції та практичні заняття. Лекції на час воєнного стану в Україні проводяться дистанційно у форматі відеоконференції (платформа Meet), студентам надаються питання для самоперевірки та самоконтролю. Практичні заняття можуть проходити в аудиторії чи в дистанційній формі (платформа Zoom). Усі матеріали і навчально-методичний комплекс представлені у середовищі Office365, Moodle. Консультації індивідуальні та групові можуть відбуватися аудиторно (за умови наявності дозвільних документів) чи дистанційно синхронно та асинхронно (з використанням месенджерів Viber, WhatsApp, електронної пошти тощо).

8. Методи контролю

Передбачені методи контролю: теоретичний захист практичних робіт, поточні проміжні (в т.ч. і тестові) контролю теоретичного матеріалу (як за окремими темами, так і кожної лекції), участь в дискусіях під час лекційних та практичних занять. Для проведення проміжного контролю використовуються Google-форми з автентифікацією здобувача у режимі відеоконференції. Для проведення екзаменаційного контролю використовується LMS платформа «Moodle» з автентифікацією здобувача у режимі відеоконференції з аудіо- і відео- фіксацією. Реєстрація (допуск до складання) учасників освітнього процесу, а також обмін підсумковими завданнями та відповідями на них здійснюється винятково з корпоративної електронної пошти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна із забезпеченням академічної доброчесності.

Студент допускається до складання екзамену за умови отримання за накопичувальною системою під час різних видів поточних контролів не менше 20 балів.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1					Розділ 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10					
	3	5	3	4	10	15	5	5	5	10	-	60	40	100

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Практична робота № 1. «Зональність географічної оболонки». Максимальна сума - **3 балів**. Мінімальна залікова сума – 1,5 бал. Здобувачі за варіантами виконують 5 розрахункових завдань та за таблицею визначають тип ландшафту. За кожне правильно виконане завдання – 0,5 балів.

Практична робота № 2. «Секторність географічної оболонки». Максимальна сума - **5 балів**. Мінімальна залікова сума – 2,5 балів. Здобувачі за індивідуальними варіантами виконують 5 розрахункових завдань і за таблицею визначають вид ландшафтного сектору. За

кожне правильно виконане завдання – 1 бал.

Практична робота № 3. «Укладання таблиці ґрунтового покритву і четвертинних відкладів для ландшафтної карти долини Сіверського Дінця». Максимальна сума – **2 балів**. Мінімальна залікова сума – 1 бал. Здобувачі знайомляться з вихідними даними, індексами ґрунтів, позначеннями четвертинних відкладів та заповнити таблицю для 10 типів урочищ. За кожний правильно оформлений індекс урочища – 0,25 бали.

Практична робота № 4. «Укладання спецконтурів типів урочищ на контурну карту долини Сіверського Дінця». Максимальна сума – **5 балів**. Мінімальна залікова сума – 2,5 балів. Здобувачі наносять на карту контури урочищ (за правилами ландшафтного оконтурювання) та кольоровими олівцями фарбують карту. Правильно нанесені контури оцінюються у 4 балів. За кожну грубу помилку 1 бал знімається. Акуратність виконання карти оцінюється від 1 до 3-х балів.

Практична робота № 5. «Укладання карти четвертинних відкладів і літологічного складу верхнього шару урочищ долини Сіверського Дінця». Максимальна сума - **10 балів**. Мінімальна залікова сума – 5 балів. Здобувачі укладають легенду карти і наносять на карту ареали відкладів і літологічний склад. Карта виконується у комп'ютерному варіанті. Правильно нанесені контури оцінюються у 5 балів, правильно укладена легенда - у 5 балів. За кожну грубу помилку 1 бал знімається. Акуратність виконання карти, її легенди та кольорової гама оцінюється від 1 до 5 балів.

Практична робота № 6. «Укладання таблиці гіротопів, трофотопів та едатопів для відповідних карт долини Сіверського Дінця». Максимальна сума - **2 балів**. Мінімальна залікова сума – 1,5 бали. Здобувачі знайомляться з вихідними даними, індексами гіротопів, трофотопів та едатопів і заповнити таблицю для 10 типів урочищ. За кожний правильно оформлений рядок таблиці – 0,25 бали.

Практичні роботи № 7. «Укладання карти гіротопів та карти трофотопів урочищ долини Сіверського Дінця». Максимальна сума – за кожну карту - **5 балів (разом 10)**. Мінімальна залікова сума – 3 балів (разом – 6). Здобувачі укладають легенди двох карт у зменшеному масштабі та наносять на карти ареали гіротопів і трофотопів. Карты виконуються у комп'ютерному варіанті та розміщуються на одному аркуші А4. Правильно нанесені контури кожної карти оцінюються у 3 балів (разом – 6), правильно укладена легенда - у 2 бали (разом – 4). За кожну грубу помилку 1 бал знімається. Акуратність виконання кожної карти, їх легенд та кольорової гама оцінюється від 1 до 2 балів (разом від 2 до 4).

Практична робота № 8. «Укладання карти едатопів урочищ долини Сіверського Дінця». Максимальна сума - **8 балів**. Мінімальна залікова сума – 4 балів. Здобувачі укладають легенду карти і наносять на карту ареали едатопів. Карта виконується у комп'ютерному варіанті. Правильно нанесені контури оцінюються у 6 балів, правильно укладена легенда - у 3 балів. За кожну грубу помилку 1 бал знімається. Акуратність виконання карти, її легенди та кольорової гама оцінюється від 1 до 3 балів.

Практична робота № 9. «Укладання таблиці фітоценозів для ландшафтної карти долини Сіверського Дінця». Максимальна сума - **10 балів**. Мінімальна залікова сума – 5 балів. Здобувачі ознайомлюються з вихідними даними, індексами фітоценозів та заповнити таблицю для фітоценозів 10 типів урочищ. За кожний правильно оформлений індекс фітоценоза – 0,5 бали.

Критерії оцінювання *контрольної роботи та екзаменаційної роботи* представлені безпосередньо на аркушах відповідей до кожного завдання. Для відкритих питань застосовується відсоткове співвідношення наданих правильних відповідей до загального балу за завдання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Гуцуляк В. М. Ландшафтознавство : навч. посіб. Чернівці: Рута, 2005. 124 с.
2. Міллер Г. П. Ландшафтознавство. Теорія і практика / Г. П. Міллер, В. М. Петлян, А. В. Мельник. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 172 с.
3. Міхелі С.В. Основи ландшафтознавства: Курс лекцій Київ – Кам’янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2002. 184 с.
4. Міхелі С.В. Українське ландшафтознавство: витоки, становлення, сучасний стан: Монографія. – Київ: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2014. 416 с.
5. Яворський Б.І., Карабінюк М.М. Ландшафтознавство. Практичний курс: навчально-методичний посібник. Львів – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2023. 104 с.

Допоміжна література:

1. Геренчук К.І. Польові географічні дослідження / К.І. Геренчук та ін. Київ: Вища шк., 1972. 195 с.
2. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту: Місце і простір: монографія. Київ : Київський університет, 2005. Т.1. 431 с. ; Т.2. 503 с.
3. Гуцуляк В.М. Основи ландшафтознавства: Навч. Посібник. Київ: НМК ВО, 1992. 60 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Сайт кафедри фізичної географії та картографії
2. Репозитарій Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
3. Електронна база кабінету методики викладання географічних дисциплін